

Rankų grandinė nuo Talino iki Vilniaus

JORNAL DO BRASIL

Tallin, Estônia — AP

Tikrai atėjo laikas tvirtai ir nebenutraukiamai susiimti rankomis po 50-ties metų, kad daugiau nebebūtų juodųjų rugpiūčių, kad apie baltiečių vienybę agresoriai ir okupantai pradėtų rimčiau galvoti, šiuo pavergtųjų tautų nuotaikų ir reikalavimų atveju, padarytų pagaliau atitinkamus taikai ir su gyvenimui teisingus sprendimus.

Platus garsas ir Baltieji rūmai

Žinia apie rankų grandinę nuo Talino iki Vilniaus rugpiūčio 23 d., minint 50 m. liūdnąją Molotovo-Ribbentropo sandėrio sukaktį, visomis ryšių priemonėmis, kaip stiprios vienybės pabrėžimas ir laisvės siekimo originalus, net sensacingas, simbolis vienu ypu aplėkė visą pasaulį, atkreipė į save tokį stiprų dėmesį, kokio ligi šiolei dar nėra buvę ir per valandą, kitą išgarsino senąją baltiečių laisvės bylą, kuri pastaraisiais dešimtmečiais daugiau keliaudavo iš vieno stalčiaus į kitą, negu pasiekdavo plačiąją visuomenę, dabar sujudusią ir atsistojusią komunistinių aukų pusėje, įskaitant ir Maskvos simpatikus, kurių net 75 buvo areštuoti.

Pro šitą visą pasaulį apėmusį staigų proveržį negalėjo tylomis praeiti nė Baltieji rūmai. JAV prezidentas George Bush specialiaame pareiškime dėjuogiasi, galėdamas būti solidarus su milijonais žmonių vakaruose ir už Geležinės uždangos, su tais, kurie iškelia slaptuosius 1939 m. rugpiūčio 23 d. Molotovo-Ribbentropo dokumentus, nacių-sovietų nepuolimo sutartis, įgalinusias okupuoti ir prijungti prie Sovietų Sąjungos Baltijos vaistybes, taipgi ir naciams suteikusias galimybę užpulti Lenkiją. "Kai mes minime šią tragišką sukaktį, žinomą Juodojo kaspino dienos vardu, mes pasiliegame ir toliau tvirtai remti pastangas visų, kurie kovoja už žmogaus ir tautų teises Rytų Europoje ir ypač sovietų okupuotose Baltijos valstybėse" — baigia pareiškimą prezidentas.

Baltijos kelias

Lietuvių informacijos centras iš Niujorko perdavė Vilniaus pranešimą, pavadintą "Baltijos kelio pareiškimas". Jame rašoma "Estijos liaudies frontas paruošė bendrą trijų Pabaltijo tautų pareiškimą Molotovo-Ribbentropo

Jovens, mulheres e crianças participaram da corrente humana de 600 quilômetros.

Cadeia humana contra anexação mobiliza 2 milhões no Báltico

Jaunuoliai, moterys ir vaikai sudaro 600 kilometrų ilgio žmonių grandinę. Tai titulas po rugpiūčio 24 dienos JORNAL DO BRASIL fotografija. Straipsnis užvardintas "ŽMONIŲ GRANDINĖ PRIEŠ PRIJUNGIMĄ MOBILIZUOJA 2 MILIONUS PABALTIOJŲ".

pakto 50 metų sukakties minėjimo proga. Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio seimas, susirinkęs 1989 m. rugpiūčio 23 d. Vilniuje, patvirtino šį "Baltijos kelio" pareiškimą be pataisų".

Toliau pareiškime smulkiai nušviečiami posutartiniai padariniai, kreipiamasi į viso pasaulio visuomenę, prašant pritarimo Hitlerio-Stalino pakto panaikinimo pastangose. To sandėrio 50 m. metinių dieną primenama visoms pasaulio tautoms, kad "tarptautinės teisės požiūriu tokios sutartys yra nusikalstamos ir nebegaliojančios nuo jų pasirašymo momento". Pabrėžiama, kad Hitlerio-Stalino paktas "po senovei formuoja ir šiandieninę Europą". Nekreipiamas dėmesio į Baltijos valstybių problemas nieko neišspręšias, nes problema savaime neišnyksianti. "Mes laikomės nuomonės, kad stabilumas Baltijos jūroje turi rem-

tis sutarčių sistema, galiojusia iki 1939 m., paremta taikiomis sutartimis, sudarytomis tarp šalių 1920 m. Mes ieškome sprendimo, ir mūsų atrastą sprendimą pavadiname BALTIJOS KELIU" — pareiškima bendrame atsišaukime. Tai naujas baltiečių bendradarbiavimo ir vienybės pažymys, įvardintas kaip parlamentinis kelias, nekeliąs niekam pavojaus, užtikrinęs socialinę apsaugą, pilietines teises ir ekonominę pažangą visoms Baltijos tautoms, tai esąs demokratijos kelias ir vienintelis į laisvę, lygybę ir broiųbę "tai Europos kelias — paskutinis kolonijinių teritorijų išsilaivinimo kelias".

Atgarsiai spaudoje

Mūsų siekiams palankesnis "The Toronto Sun" rugpiūčio 24 d. laidoje įsidėjo per visą pirmąjį puslapį spalvotą nuotrauką su didžiuliu viršuje užra-

SEMANARIO MŪSU LIETUVA

"NOSSA LITUÂNIA"

Metinė prenumerata Brazilijoj: NCz\$. 15,00
 Prenumerata paprastu paštu į užsienį: 35 Dol.
 Prenumerata oro paštu Šiaurės Amerikon: 60 Dol.
 GARBĖS PRENUMERATORIUS NCz\$. 30,00
 Užuojautos, Sveikinimai ir Skelbimai (Anúncios) mokami už skilties (Coluna) centimetrą: NCz\$. 1,00
 Straipsnius ir Korespondenciją Redakcija taIso bei tvarko savo nuožiūra.
 Pavarde pasirašyti straipsniai nebūtinai išreiškia Redakcijos bei leidėjų nuomonę.
 Čekius, Perlaidas ir administracinius laiškus rašyti FRANCESCO GAVĖNAS ar PETRAS RUKŠYS var

Rua Juventus, 28 Parque da Moóca – CEP 03124
 São Paulo – Brasil
 Diretor Responsável: VYTAUTAS BACEVIČIUS
 Administrador: PETRAS RUKŠYS
 Redige Equipe Editorial – Fone: 273-0338

Atskiro numerio kaina NCz\$. 0,50
 Į P. Ameriką oro paštu: 45 Dol.
 Į tolimus kraštus 75 Dol.
 Vieno Numerio GARBĖS LEIDĖJAS NCz\$. 25,00

u "Laisvės grandinė" ir apačioj Baltijos valstybių žemėlapiu, kuriame sodia linija nubrėžtas rankų grandinės kelias. Čia pat įrašas: "Baltiečių drąsa. Estai rankomis susikabinę grandinėje, kuri išsities per Estiją, Latviją ir Lietuvą. Milijonas ir devyni šimtai tūkstančių baltiečių dalyvavo grandinėje ir eikalavo laisvės". Dešinėje pusėje nuoraukėlė: Maskvos milicija tempia jauną moterį, išreiškusią pritarimą baltiečių judėjimui,

Toliau plačiame ir iliustruotame apšyme dienraštis pažymi, kad rankų grandinėje dalyvavo 700.000 estų, 200.000 latvių ir daugiau kaip vienas milijonas lietuvių. Tai sudaro penktąją visų baltiečių. Tonis Avikson, kalbėjęs Estijos Liaudies fronto vardu, paaiškė, kad iš estų galvų laisvės idėja egalitariškos būtų išmesti, tik nukirtus jų galvas. Šalia atspausdinta būdinga nuotrauka – Aras Petrauskas, pusketvirtų metų, torontiečių demonstracijoje sėdi ant tėvo pečių ir laiko plaką su užrašu "Free Lithuania".

Populiarusis "The Toronto Star" tos dienos laidoje tarp kitų, jau visur iškinamų ir skelbiamų pranešimų apie rankų grandinę ir neteisėtą sutarimą, daugiau vietos paskyrė demonstracijai Vilniaus Kalnų parke. Jų žiniomis ten dalyvavo 35.000 žmonių ir reikalavę nepriklausomybės. Vietinis komunistų partijos pareigūnas kreipėsis per mikrofoną į minią: "Ar norite jūs nepriklausomybės, ar ne?" Minia šaukė: "Mes norime, mes norime". Prie straipsnio įdėtas Molotovo ir Ribbentropo nuotraukos su įrašu apie 1939 m. sutartį, nuvedusią Baltijos valstybes į nepriklausomybių praradimą.

"The Globe and Mail" pirmajame puslapyje atspausdino rankų grandinės nuotrauką ir perradu puslapius platų įprašymą, pastebėdamas, kad demonstracijoje prieš slapčiąją 1939 m. sutartį

dalyvavę beveik visi Estijos komunistų politinio biuro nariai, o prezidentas Arnold Ruutel pasakęs korespondentams, kad norėtų būti dvigubas Estijos ir Sovietų Sąjungos pilietis. Į klausimus apie nepriklausomybę atsakęs: pagyvensim – pamatysim.

Spaudos pranešimai apie demonstracijas, rankų grandinę ir baltiečių laisvės reikalavimus tos dienos laidose užėmė pirmaujančias skiltis ir visuose kituose Kanados laikraščiuose.

Ketvirtoji Juodojo kaspino dienos demonstracija

Liūdnojo penkiasdešimtmečio proga Toronto miesto rotušės aikštėje rugpiūčio 23 d. 7 v.v. įvyko jau ketvirta iš eilės Juodojo kaspino demonstracija, paremta Toronto "Peace with Freedom" komiteto. Įvairių tautybių vėliavų miške per 5000 dalyvių išklusė trumpo komiteto pirm. J. Gunningo atidaromojo žodžio, po kurio dalyvaujančių tautybių atstovai, paskelbę komunizmo aukų skaičius, padėjo gėlių kaip simboliinį ženklą, tikintis demokratijos ir laisvės pavergtuose kraštuose. Lietuviams atstovavo Lietuvos gen. konsulo pav. H. Lapas ir Toronto apylinkės pirm. R. Strimaitis. Rengėjų susumuotai pranešta, kad nuo 1919 metų komunistai nužudė 70 milijonų žmonių. Į demonstraciją pagrindinei kalbai pasakyti buvo kviestas federacinės valdžios ministeris Alan Redway. Bet kvietimas buvo atšauktas, solidarizuojant kiniečiams ir pareiškiant nepritarimą Kanados vyriausybei, paskyrusiai raudonajai Kinijai 100 milijonų paskolą. Atšauktojo kalbėtojo vietoje pagrindinę kalbą pasakė Toronto miesto tarybos narys Chris Korwin-Kuczinski, aštriai kritikavęs paskolos suteikimą komunistams.

Po kalbos įvyko įspūdinga eisena su vėliavomis, plakatais, žvakėmis ir gėlėmis Bay-Dundas-Yonge-Queen gatvėmis, stebint tūkstančiams praeivių ir fotografų. Sugrįžus į rotušės aikštę, uždarojį žodį tarė Juodojo kaspino dienos komiteto pirm. ir įsteigėjas Marcus Hess.

Tą patį vakarą visos didžiosios televizijos stotys perdavė ne tik demonstraciją, bet ir rankų grandinės vaizdus, rodė Baltijos kraštų žemėlapius, o CBC Journal pusvalandyje komentatorius turėjo pasikalbėjimą su Toronto ir Vašingtono sovietologais, kurių nuomone Gorbačiovas nebegalės sulaukyti išsiplėtusio tautinio judėjimo prieš 50 m. pavergtuose Baltijos kraštuose.

Snk.

"Tėviškės Žiburiai"

LIETUVIŲ KALBA GELEŽINKELIUOSE

TSRS Susisiekimo ministrui paskelbus įsakymą, kad Sov. Sąjungos geležinkeliuose turi būti vartojama tik rusų kalba. LTSR Aukščiausioji taryba 1989 m. liepos 5 dieną priėmė nutarimą, kuriuo TSRS susisiekimo ministro įsakymo vykdymas Lietuvos teritorijoje sustabdomas, kaip prieštaraujantis Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo 1989 m. sausio 25 d. įsakui "Dėl Lietuvos TSR valstybinės kalbos vartojimo".

PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO SASKRYDŽIO DALYVIŲ KREIPIMASIS

Šiais metais rugpiūčio 23 dieną sukanka 50 metų, kai buvo pasirašytas Ribbentropo-Molotovo paktas. Kreipiamės į viso pasaulio geros valios žmones, vyriausybes ir Suvienytųjų Tautų Organizacijų (Jungtinių Tautų Organizacija) imtis priemonių, kad Tarybų Sąjungos, VDR ir VFR vyriausybės paskelbtų šį paktą ir slaptuosius papildomus protokolus, grubiai pažeidusius tarptautinę teisę, negaliojančiais nuo jų pasirašymo dienos ir pareikauti iš Tarybų Sąjungos vyriausybės, kad ji likviduotų Lietuvos, Latvijos, Estijos respublikų okupaciją kaip šio suokalbčio pasekmę. Prašome, kad Pabaltijo Respublikų okupacijos klausimas būtų iškeltas artimiausioje SNO Generalinėje Asamblėjo sesijoje.

CIRURGIOS DENTISTAS

Dr. Jonas Niciporciukas
 Dr. Paulo R. Niciporciukas

Rua Cap. Pacheco Chaves, 1206 - 10 and.
 V. Prudente - Fone: 273-6696

FÁBRICA DE GUARDA - CHUVAS

Guarda Chuvras de todos os tipos, para homens, senhoras e crianças.

Mini-sombrinhas, tipo Italiano e Alemão.

Vicente Vitor Banys Ltda.

Rua Coelho Barradas, 104 - V. Prudente - Fone: 274-0677

Res.: 274-1886

PELĖ, KURI MAUROJA PRIEŠ KREMLIŲ

(Tęsinys iš pereito numerio)

Susiorganizavo darbininkai

Lietuvos darbininkų sąjungos steigiamasis suvažiavimas įvyko liepos 1 d. Vilniuje. Bendruose sąjungos nuostatuose pasakyta, kad pagrindinis organizacijos "politinis tikslas – Lietuvos nepriklausomybė"

Į Profsąjungos rūmus buvo susirinkę 440 delegatų iš 19 Lietuvos miestų ir 366 svečiai. Sąjungos pirmininku išrinktas Sąjūdžio seimo tarybos narys Kazimieras Uoka.

Priimtos rezoliucijos, deklaracijos ir memorandumai. Juose atsisakoma komunistų partijos, smerkiamas Molotovo-Ribbentropo paktas ir jo slaptieji protokolai.

Ieškoma ryšių su darbininkų organizacijomis užsienyje. Tokius ryšius Amerikoje užmezgė Sąjūdžio seimo tarybos nariai prof. V. Landsbergis ir prof. E. Zingeris. Amerikos darbininkų unijos AFL-CIO biuletėnis išspausdino Zingerio laiško ištrauką: "Šiuo metu kovoje už demokratines teises ir Lietuvos suverenumą kartu atgimsta nepriklausomos darbininkijos balsas Lietuvoje".

Liepos 23 d. Vašingtone prof. V. Landsbergis susitiko su AFL-CIO vadovu Lane Kirkland. Profesorius apibūdino Lietuvos darbininkų sąjungą, kuri remia Sąjūdžio programą ir jo veiklos kryptis. L. Kirkland pranešė, kad LDS pirm. Kazimieras Uoka yra pakviestas į AFL-CIO kongresą, įvyksiantį lapkričio mėnesį.

N. Sadūnaitė Prancūzijoje

Rugpiūčio 1 d. kviečiama prancūzų krikščionių susibūrimo "Dievas su mumis". Nijolė Sadūnaitė atvyko į Prancūziją. Dalyvavo Paray L'Moniaie miestelyje 4000 maldininkų konferencijoje. Ten XVII š. Kristus apsireiškė šv. Margaretai Marijai Alacoque. Iš čia kilo Jėzaus Širdies garbinimas.

"Dievas su mumis" sąjūdį įsteigė dabartinis popiežius, o Prancūzijoje – kardinolas Jean-Marie Lastiger, kuris gegužės mėnesį lankėsi Lietuvoje ir Viniiaus arkikatedrai padovanojo įspūdingą monstranciją.

Rugpiūčio 13-20 d.d. Sadūnaitė dalyvavo tikinčiojo jaunimo konferencijoje Santiago mieste Ispanijoje. Ten atvyks ir 18 ateitininkų iš Lietuvos. J. A.

DAINIAUS SKAIRIO PAREIŠKIMAS

Man gėda, kad nuo gimimo esu priverstas vadintis piliečiu valstybės, kuri padarė tiek šiurpių nusikaltimų prieš civilizaciją. Skaudu ir gėda gyventi savo tėvynėje – Lietuvoje, kada joje viešpatuoja, okupantų atvežta ideologija. Kad Maskvai nuolankiai tarnauja "Lietuvos" komunistai, su malonumu prisidėję prie nekaltų žmonių žudymo, trėmimo, Lietuvos valstybės ūkio ir kultūros naikimo... Suprantamą siaubą jiems keičia vien mintis – nepriklausoma Lietuvos valstybė Europos tautų šeimoje. Nėra pasaulyje valstybės, kurios valdančioji partija būtų taip nusikaltusi savo liaudžiai, taip laisčiusi tautos kraują, kaip "Lietuvos" Komunistų partija.

Kad komunistai yra okupacinio režimo atrama Lietuvoje, įrodo nepriklausomos Lietuvos užsienio reikalų ministro Juozo Urbšio ir Stalino dialogas, įvykęs 1939 m. spalio mėnesį. Į ministro klausimą, ar respublikos panorėjusios, tikrai gali išeiti iš Tarybų Sąjungos, Stalinas atsakė: "Taip, panorėjusios – gali, bet kiekvienoje iš jų tam ir yra Komunistų partija, kad jos niekad to nepanorėtų".

Laikas parodė, kad kai komunistai valdžioje – nėra įmanoma nei demokratija, nei teisinė valstybė ar žmogaus teisės... Manau, greitai laiku komunistai vėl sugrįž prie patikrinto valdymo būdo sprendžiant krizines situacijas – kruvinių represijų, tam kad išsaugotų turimą valdžią savo rankose.

Kaip žinia, Rusija 1920 m. pirmoji pripažino Nepriklausomą Lietuvos Respubliką ir visam laikui atsisakė į ją visų teisių, bet lemtingiausiais 1940 m. Lie-

tuva buvo okupuota.

Dabar okupuotoje Lietuvoje jaunuoliai renkami tarnauti okupacinėje armijoje ir vežami nežinia kur. Tarmybos vietoje iš jaunuolių tyčiojamasi, jie niekinami. Aš manau, kad okupacinėje armijoje save gerbiantis jaunuolis negali tarnauti. Tarnavimas prieštarautų ir Ženevos susitarimui, kurį pasirašė ir TSRS. Todėl aš kategoriškai atsisakau tarnybos okupacinėje armijoje.

Po visų kruvinių nusikaltimų, kuriuos padarė tarybiniai okupantai Lietuvai, laikyti save TSRS piliečiu reiškia pripažinti Lietuvos valstybės okupaciją.

Būti tarybinio piliečiu ir tarnauti sovietų armijoje, kuriais yra ir staliniečiai budeliai, nusikaltėliai komunistai – man gėdos dėmė, o tai prieštarauja mano įsitikinimams, žemina žmogaus orumą.

Todėl dar kartą kategoriškai pareiškiu, kad nuo 1989 m. vasario 16 d. save laikau ne TSRS piliečiu, o Nepriklausomos Lietuvos valstybės piliečiu.

Prašau Nepriklausomos valstybės pasiuntinį Vašingtone ir Vatikane poną Lazoraitį išduoti man lietuvišką pasą.

TSRS AT prezidiumą reikalauju sudaryti man galimybes gyventi mano Tėvynėje Lietuvoje su Nepriklausomos Lietuvos pasu.

Dainius Skairys
1989 m. birželio 11 d.

Pasireiškimas pasiūstas:

TSRS Aukščiausios Tarybos Prezidiumui ir Nepriklausomos Lietuvos pasiuntiniui Vašingtone ir Niujorke ponui Lazoraičiui.

Nuorašai: LTSR AT Prezidiumui ir "Sąjūdžiui".

NEPRIKLAUSOMOS SPAUDOS SUAŽIAVIMAS

Gegužės 20-21 d.d. Vilniuje įvyko nepriklausomos spaudos antrasis suvažiavimas. Dalyvavo SSR ir Rytų Europos nepriklausomų leidinių atstovai bei svečiai iš Vakarų. Konferenciją organizavo Sergei Grigoryants, Glasnost žurnalo red. iš Maskvos ir vilniečiai, Lietuvos Demokratų partijos atstovai Arūnas Degutis ir Petras Vaitiekūnas. Spaudos centrą ruošė Rimantas Kanapienis.

AERO ELECTRONICS

Electron Tubes for Industry

Fone: (021) 710-1900

PARDUODAMAS
ŽODYNAS
DICIONÁRIO
PORTUGUÊS-LITUANO
LITUANO-PORTUGUÊS
Kreiptis į šv. Kazimiero parapiją
Rua Juventus 28, Tel: 273-0338

RUGSĖJO 8-ji

Tai Vytauto Didžiojo karūnavimo diena. Kunigaikštis Vytautas buvo daugiausiai išgarsėjęs istorinės Lietuvos valstybės vyras ir kariškas lietuvių genijus. Jo karo žygiai, jo nuopelnais Vakary Europai, mes galime su pagrindu didžiuotis prieš kitas tautas.

Nebuvo joks atsitiktinumas, kad mūsų tautos himno kūrėjas, Vincas Kudirkas, apibūdindamas, kas yra Lietuva mūsų tautai deklaravo "Tu didvyrių žemė" ir čia pat nurodė "Iš praeities Tavo sūnūs te stiprybę semia..". Kaip Kudirka, taip ir kiti ano laikotarpio lietuvių tautos laisvės kovotojai ir Lietuvos valstybės atkūrimo pranašai sėmė sau stiprybės iš Lietuvos istorijos ir jos Didžiųjų kunigaikščių žygių.

Prisimindami ir pagerdami mūsų istorijos mižino - Vytauto Didžiojo figūrą, nors prabėgomis prisiminkime ir anuos didžiuosius istorinių laimėjimų pavyzdžiais. Tokiomis nuotakomis atsigręžę į Vytauto Didžiojo asmenybę, Rugsėjo 8-sios proga, švęskime šią Tautos Šventę ir iš tyros širdies gelmių sugiedokime savo sieloje mūsų Tautos Himną, jo paskutiniojo posmo žodžiai tebūna mums kelrodžiai į Lietuvos pergalę ir laisvę.

Laukinės, menkos kultūros tautos savo praeitimi nesidomi. Ir iš tikrųjų, kuri tauta kultūringesnė, jos santykiai su savąja praeitimi gaulesni. Kad praeitis yra didysis lietuvių tautos stiprybės šaltinis, gerai žino ir Lietuvos priešai. Tie priešai ne tik kešinosi ją pavergti, bet taip pat ir jos praeitį sunaikinti. Juo mūsų santykiai su savo praeitimi bus glaudesni, tuo mes tautai būsime stipresni. Siekdami laisvės savo tautai.

Karo Muziejuje nepriklausomybės laikais kabėjo reikšmingas įrašas: "Per amžius budėję, laisvę laimėjom per aukas ir pasišventimą". Tautinės šventės nukeliančios mus į praeities laikus, testiprina mūsų budrumą.

Vyturys

LIETUVA tebėra gyva ne tik Nemuno vagoj, žemaičių pajūryje ir aukštaičių ežeruose, ne tik ažuolų bei klevų šlamesyje ar piliakalniuose, bet, visų pirma, mummyse, pačiuose lietuviuose.

POSTO
VILA CAIÇARA LTDA.
AV. PRES. KENNEDY, 19.000
VILA CAIÇARA-PRAIA GRANDE
TEL: (0132) 70-6048

NEUŽMIRŠK PAREMTI BRAZILIJOS
LIETUVIŲ FONDA

KAPITALAS YRA NENAUDOJAMAS -- TIK UŽDARBIS,
LIETUVIŠKIEMS REIKALAMS
AUKOK IR TAPK FONDO NARIU.
AUKAS SIŪSTI VARDINIAIS ČEKIAIS - "COMUNIDADE LITUANO
BRASILEIRA" VARDU.
RUA JUVENTUS, 28 - SÃO PAULO 03124 - "BLF"

Lietuvos kunigaikštis Vytautas Didysis (1350-1430). Jo laikais Lietuva buvo viena iš didžiųjų Europos valstybių.

Leonardas Andriekus

JEIGU TU NEBUDĖTUM

*Tie vidurnaktiniai būtų per baugūs,
Jeigu Tu nebudėtum sykiu:
Vakarais palengva užsimerktų aguonos
Ir nulenktų apsunkusias galvas jurginai,
Tik žmogus negalėtų
Visą naktį sudėję akis.*

*Už sapnus Tau jurginai dėkotų,
Atsimerktų liepinom aguona,
Tik žmogus niekuomet nesapnavęs,
Anoj pusėj nesisvečiavęs,
Kaip galėtų sustingusią būti
Bepaversti deina?*

KAS IEŠKO LIETUVOS KONSULATOS. PAULE, AR KAM REIKIA RUSŲ KONSULATO DĖL PALIKIMŲ, KELIONIŲ LIETUVON, GIMINIŲ IŠKVIETIMO TURI KREIPTIS Į ESCRITORIO COMERCIAL DA URSS EM S. PAULO, RUA TRAIPIŲ, 831 PERDIZES - Tel. 262-3765.

SOVIETŲ KONSULATO KAIP TO KIO NĖRA S. PAULO MIESTE, BET ŠITAS ESCRITORIO TVARKO VISUS KONSULIARINIUS REIKALUS.

Tėvai, kurie nemoko savo vaikų lietuvių kalbos, bėga nuo savo tautos

CHOPPERIA
ALEXCHOPP LTDA.

CHOPP - PIZZA - QUEIJOS - FRIOS
RESERVAS PARA FESTAS - MUSICA AO VIVO
Rua SOLON 1062 - Bom Retiro - Tel. 223-2333

LAIŠKAI IŠ LIETUVOS

1989.08.04

Gerbiami ponai,

Kreipiuosi į Jus tikėdamasis pagalbos organizuojant Šiauliuose II-ą Tarptautinę Karikatūrų parodą "VELOCARTOON" — 1988 metais buvome surengę pirmą tarptautinę karikatūrų parodą Lietuvoje, kuri turėjo gana nemažą pasisekimą. Darbus atsiuntė karikatūristai iš 11 pasaulio šalių.

Būtume Jums labai dėkingi jeigu rastumėte galimybę perduoti šį mūsų kvietimą dalyvauti parodoje Jūsų šalyje gyvenantiems karikatūristams (nebūtinai tik lietuviams). Tai padėtų dar labiau išplėsti mūsų parodos dalyvių geografiją ir pakelti jos prestižą.

Jeigu Jus sudomintų Šiaulių tarptautinė karikatūrų paroda, mes pasiruošę suteikti platesnę informaciją ir pageidaujantiems išsiųsti pirmos parodos katalogus.

Su gilia pagarba

Rimantas Baldišius

Tarptautinės karikatūrų parodos "VELOCARTOON" organizatorius

235406 Šiauliai
Žiburkaus, 9-32
Lietuva — Lithuania

Mieli tautiečiai,

Leiskite pasveikinti Brazilijos lietuvius iš laisvėjančios Lietuvos.

Leiskite paprašyti Jūsų, kad padėtumėte man susipažinti su Brazilijos lietuviams, kurie renka pašto ženklus, vokus, literatūrą.

Man 50 metų. Esu inžinierius. Vėdęs, turiu sūnų ir dukrą. Laisvalaikiu

UŽSIMOKĖJO UŽ "ML"

Frederico Rodoifo EFROMNCz.	20,00
Halina KAVALIAUSKAITĖ	20,00
Mara- Algirdas SLIESORAITIS	100,00
Marija Lociks LENKEVIČIŪTĖ	50,00
Aldona GHIZELLINI	20,00
Jadvyga BRAKNYS	10,00
Antanas AUGUSTAITIS	20,00

MARAJÓ AUTO PEÇAS LTDA.

Peças e Latarias para todas as marcas de veículos

Rua Marina, 330 — B. Campestre
Sto. André - 09070 - Tel. 454-3100

domiuosi filatelija. Renku pašto ženklus, vokus ir kitą medžiagą apie pilotuojamus skrydimus į kosmosą. Nemažai turiu surinkęs apie amerikiečių skrydimus į kosmosą, Mėnulį. Tačiau pas kol kas tai sunku padaryti. Todėl ir kreipiuosi pas Jus su prašymu. Be to įdomu sužinoti kaip gyvena Brazilijos lietuviai, keistis informacija.

Tikiuosi Jūsų pagalbos

Nuoširdžiai Jūsų

Henrikas

1989 rugpiūčio 8 d.
Kaunas

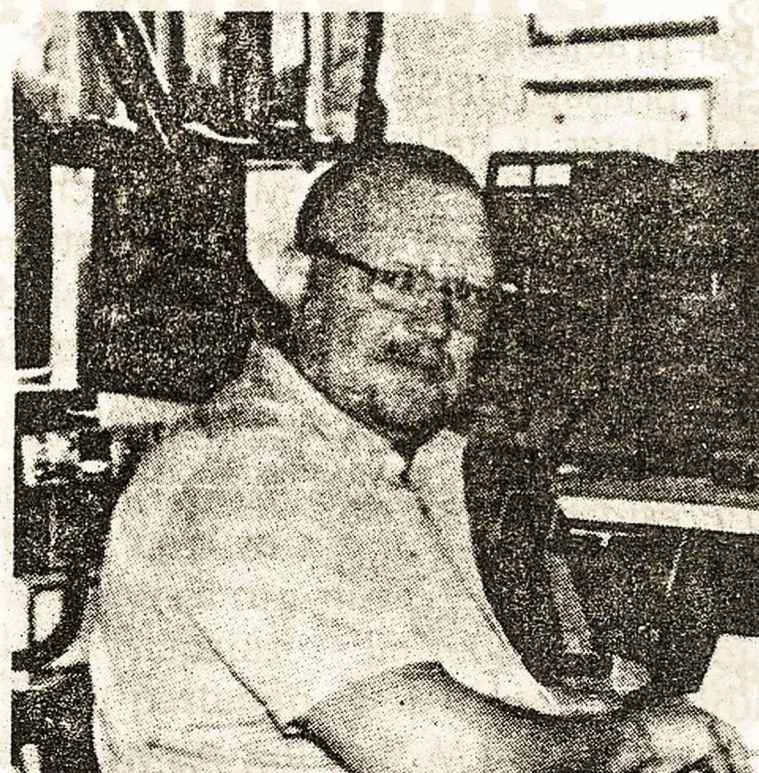
Adresas:
LITHUANIA
Kaunas
Kęstučio 52/8 bt. 19
Kebeikis Henrikas

SABINA BAČELYTĖ laiko reikšmingą plakatą per lietuvių demonstraciją priešais sovietinę komercialinę įstaigą S. Paule rugpiūčio 23 dieną

Nuotr. P. Rukšio

KUN. D-ras A.F. BENDORAITIS 70-METIS

Šių 1989 metų rugsėjo 10 dieną, sekmadienį, kun. d-rui. Aleksandrui Ferdinandui sukanka 70 metų.

Šv. Kazimiero Asmeninė Parapija, ir "Mūsų Lietuva" nuoširdžiai sveikina labdarinį misionierių gydytoją, Jam linki dar ilgų, darbinių metų, o taip pat įsipareigoja:

Ateinantį sekmadienį (IX.10)

8-tą valandą ryto ypatingai Jį prisiminti lietuviškose pamaldose Šv. Kazimiero parapijoje.

Jei kas norėtų asmeniškai pasveikinti garsųjį sukaktuvinį — gali Jam rašyti adresu:

Rev.mo. Sr.Pe. A. F. Bendoraitis
Centro Materno Infantil,
C.P. 240
Guayaramerin — Beni — Bolivia

LIETUVAITĖ LAUKIAMA GUARUŽON...

Garsus Guarujá kurortas, ir labai brangus ten pabuvojimas...

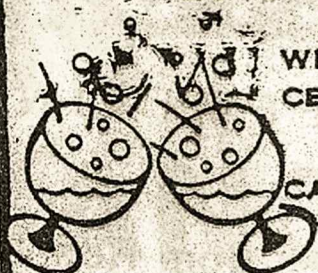
Tačiau, yra dabar proga vienai ar kitai lietuvaitei, pagyvenusiai ar našlei, laisvai p. nsininkei vykti Guaruzon kaip "šeimos narė", draugystės palaikymui, kad ir trumpam laikui.

Pilnesnei informacijai teirautis:

Šv. Kazimiero Asmeninėje Parapijoje
Rua Juventus, 28 — Pque.da Moóca
03124 São Paulo, SP.
Tel. 273-0338

COMERCIAL SUEIKAS LTDA.

BEBIDAS FÍNAS EM GERAL, NACIONAIS E ESTRANGEIRAS

WISKIES - CHAMPANHES - CONHAQUES - LICORES - AGUARDENTES
CERVEJAS - REFRIGERANTES - SUCOS - AGUAS MINERAIS - ETC.

ACEITAM-SE ENCOMENDAS PARA FESTAS EM GERAL
CASAMENTOS, BATIZADOS, ANIVERSÁRIOS, CONFRATERNIZAÇÕES, ETC.

PROGRAME SUA FESTA E
DEIXE AS BEBIDAS SOB NOSSA RESPONSABILIDADE.

Rua Manaiás, 7 - CEP 03140 - Fone: 215-6227 - Vila Zelina - S. Paulo

BRAZILIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VEIKLA

Per praėjusią 23 rugpjūčio manifestaciją priešais URSS konsulatą buvo perskaitytas ir įteiktas konsului Nicolai I. Borodá atviras laiškas M. Gorbachev'ui kartu su Bendruomenės manifestu.

Laiško turinys yra toks:

São Paulo, 23 de agosto de 1989

Ao Presidente da URSS
Sr. Mikhail Gorbachev
Kremlin – Moscou
URSS

Assunto: Lituânia e o Pacto de 1939

Sr. Presidente:

Na data do 50º aniversário do Pacto Ribbentrop-Molotov, assinado em 23 de agosto de 1939, a colônia lituana local lança um manifesto, esclarecendo a sua posição no que diz respeito ao Pacto e à situação atual da Lituânia.

Considerando que o referido pacto e principalmente os seus protocolos secretos constituíram um crime históri-

co, reconhecido quase de maneira universal, solicitamos respeitosamente os esforços do seu Governo para que o Pacto seja declarado nulo e que também cessem os seus efeitos e a consequente ocupação ilegal da Lituânia.

Cremos, Sr. Gorbachev, que isto seria a ulterior demonstração prática do seu do resto notável programa da "perestroika" e de democratização geral, que em última análise só poderia beneficiar a todos.

A retirada das tropas da URSS da Lituânia e a realização de eleições livres com direito à auto-determinação, seja qual for o seu resultado, é o que todos nós esperamos como solução justa e correta para os Países Bálticos.

Agradecemos a atenção e o seu interesse pelo assunto exposto e, anexando cópia do mencionado manifesto para seu conhecimento, subscrevemo-nos

atenciosamente

Eng. G. Bačelis
Presidente

O autor deste artigo Henrique L. Aives (à esquerda), Flavius Bacevičius segurando a bandeira, Pe. Pranas Gavėnas, dr. Gražvydas Bačelis, dr. Antanas Šiaulys e Jonas Silickas

Foto R. Idika

Savaitei bėgant...

Alf. D. Petrakis

Kiek teko pastebėti visi televizijos kanalai savo tarptautinių žinių dalyje parodė, kaip Baltijos tautų gyventojai – Estai, Latviai ir Lietuviai padavę rankas apjuosė savo kraštus liūdno sukakties prisiminimui.

Tai jaudinantis vaizdas, ypač mums, kurie žinome ką tai reiškia. Jeigu mūsų vietiniams gyventojams tai daugiau išorinis pasirodymas, daug gilesnės prasmės jame buvo ten, vietoje. Paduoti ranką savo kaimynui, artimam ir visai nepažįstamam tautiečiui reiškė kur kas daugiau, negu išorinis ženklas. O jeigu jau perėjo valstybės ribas, tai ir tarptautinis susirišimas buvo gilesnis.

Dar įdomus momentas buvo stebėti tarptautiniuose žurnaluose, kai randi parašyta čia pav. Estijos gyventojai, o matai pirmoje vietoje vaikutį su lietuviška vėliava. Arba čia rašo lietuviai protestuoja, o matosi visų tautų, trijų tautų vėliavų spalvos. Tai jau visuomenei parodo, kad tarp pabaltiečių nėra nuomonių skirtumo, nėra taktikos dėliai, kai kurių pasisakymai oficialioje plotmėje nebuvo visiškai vienodi.

Dabar visi nekantriai laukiame gilesnių pasėkų šia kryptimi. Su daugeliu kalbant tenka išgirsti labai dažnai vieną klausimą: ar baltiečiai galės išsilaikyti be sovietų pagalbos?

Iki šiol kas buvo jaučiama tai priespauda, koncentracijos lageriai, plati politinė sekimo eiga. Viską nutarė centrinė valdžia. Atrodė, kad centre jie viską žinojo ir net geriau žinojo, kas ten Lietuvoje buvo naudinga, kas reikalinga ir ką lietuviai turi daryti savo naudai. Atrodė, kad mes net nosies nemokame nusivalyti. Iš tiesų Nepriklausomybės laikai jau buvo parodę visai kitokius rezultatus, apie kuriuos nebuvo galima kalbėti, iki šiol. Kaip pagrindinis dėsniu laikytina, kad kiekvienas savo namuose geriau žino kas darytina, negu jo kaimynas.

Estijoje net jaučiamos problemos su kelių kurių prekių trūkumu. Ten atvykę rusai išperka viską ir siunčia į Sovietiją. Pasirodo, kad net Lenkijos juodojo rinkoje randasi Pabaltijo valstybių produktai. Dabar Estija pradėjo varžyti išvežimą iš valstybės ypač tų prekių, kurių neužtenka vietos gyventojams. Paštuose nepriimami paketai į Sovietiją. Suprantama, negi trys Pabaltijo valstybės gali aprūpinti visą Sovietiją prekėmis. O jeigu tai daroma, atrodo, kad kitur tokių prekių nėra. Niekas nesiunčia į Japoniją transistorinius radijo aparatus, arba į Olandiją sūrį ar sviestą...

Visa tai parodo, kad jau dabar pabaltijų gyvenimo lygis aukštesnis, nežiūrint visokių suvaržymų. Tegū tik bus duota ekonominė ir politinė laisvė, pamatysite kas pasidarys Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje. Tinka čia vietos posakis "Quem não atrapalha já ajuda" (Kas netrukdo, tai jau padeda).

GERIAUSIAS BŪDAS UŽSIMOKĖ
MŪSŲ LIETUVOS PRENUMERAT,
tai išrašyti čekį Francisco Gavėnas ar
Petras Rukšys vardu ir pasiųsti paptas-
tu paštu.

ANGIE

GIRCKUS & CIA. LTDA.

CONFECÇÃO MASCULINA E FEMININA

MODAS

Rua Solon, 773
CEP 01127

Fone: 221-6377

Bom Retiro

São Paulo – Capital

MŪSŲ ŽINIOS

RAMSTIS LIETUVIŠKAI VEIKLAI

Brazilijos Lietuvių Bendruomenė sveikina savo valdybos sekretorių Henrique Lošinskas Alves su jo išrinkimu į Associação Paulista de Criticos de Arte pirmininkus.

Henrique Lošinskas Alves, lietuvių kilmės rašytojas ir intelektualas, priklauso visai eilei intelektualinių ir literatūrinių organizacijų valdyboms. Jis yra, tarp kitko, direktorius União Brasileira de Escritores, Academia Paulistana de Historia, Ordem Nacional dos Bandeirantes, pirmininkas Associação Paulista de Criticos de Arte ir taip toliau.

Henrique Lošinskas, nors labai mažai kalba lietuviškai, bet aktyviai dalyvauja Bendruomenės veikime ir yra iš tokių kurie nepraleidžia nei vieno posėdžio. Jis mus visus atstovauja tarp brazilų intelektualų, niekuomet nepraleisdamas progos įterpti, kur gali, ką nors lietuviško ir pristatyti lietuvių susirinkimuose vienu ar kitu atžvilgiu.

"Lietuvos" premijos įteikimas jau pasidarė kaip nuolatinis dalykas istorijos akademikų pietuose Terraço Italia, o dabar Lošinskas tarpininkauja União Brasileira de Escritores ir Vilniaus Universitetui apie Lietuvos Kultūros pasaulinį Simpozijumą. Henriko Lošinsko dėka Lietuvos vardas ir jos problemos yra skleidžiamos tarp mums įtakingų žmonių, tai yra intelektualų, kas turėtų nemažos reikšmės mūsų nuolatinei kovai ir rūpesčiams dėl Lietuvos nepriklausomybės.

Taigi, pasinaudodami šita proga sveikiname Henriką Lošinską ir linkime daug sėkmingo darbo visuose jo veikimo sferose ir tikėkime, kad lietuvių kolonija sugebėtų atrasti dar daugiau tokių panašių ramsčių mūsų veiklai.

GB

BLB gavo NCz\$.30,00 iš skautų ir NCz\$.100,00 per mok. Luciją Butrimavičienę iš vakarinės mokyklos.

Halina Mošinskienė

KAD LIETUVA NEIŠSIVAIKŠČIOTŲ

poetas Ričardas Mikutavičius taip į mus byloja:

"Jau kelintą dieną ištisai lynoja, Kzžkas prasidėjo ir ilgai nesibaigia į nekaltą mintį spraudžiasi, tolygiai maudžiančiai siegia, lūpas sučiaupia, tylėjimu patopa. Žodžiai dumbiu apsineša – slepiasi ir dingsta pasaulis, gal ir tą kasdienybės platybę jau, išvis laimė neatkvičiama?..."

Perdaviau, Jums Lietuvoje gyvenančio poeto žodžius. Ypatingai tiems, kurie nenorėjo ar negalėjo, o ypatingai BRAZILIJOJE LIETUVOS JAUNIMO SAJUNGOS dėmesiui. Kur buvo tas JAUNIMAS - vienos šeimos nuolatiniai atstovaujančios dukters asmeny? Kur buvo taip visų garbinamas ir garsinamas jaunosios tautos prieauglis? Kur buvo tie palikuonys savo jau A.A. TĖVŲ? – Tie, kuriems vien iš pagarbos tereikėjo prisiminti tą didingą dieną, kai visoje Lietuvoje buvo skelbiamos manifestacijos š.m. rugsėjo m. 23 d. prieš "NETEISĖTĄ LIETUVOS ĮJUNGIMĄ Į SOVIETŲ RESPUBLIKAS." –

Ar bent vienas visų jūsų skaitė tą manifestą spaudoje? Jis buvo paskelbtas spaudoje "M.Lietuva" kaip lietuvių taip ir portugalų kalba?!

Ypatingai reikėjo įsidėmėti ir įsigilinti į Manifesto 6-ąjį punktą. Br. Lietuvių Jaunimo Sąjungos pirmininko ne-

Sveikiname

Švento Kazimiero parapijos kleboną
KUN. PRANA GAVĖNĄ

švenčiantį 40 metų kunigystės jubiliejų Jėzaus Kristaus tarnyboje, Linkime daug laimės, geros sveikatos ir gausios Dievo palaimos.

Šv. Juozapo Vyrų Brolija

buvo, nebuvo nei tų – kurie atstovautų vietines organizacijas, o jei kur pašaliam ir slapstėsi – jie tebuvo stebėtojai. Turiu pastebėti, kad Viktoro Tatarūno šeima dalyvavo – iš V. Zelinos L.K. Bendruomenės patys ištikimiausieji. O kur buvo "Aliança" – Sąjungos bent oficialūs atstovai? ... Sovietų Konsulate tebuvo vietos tik keturiems – taip pagal jų nuostatus. Tad visą šią manifestaciją išnešė Br. Lietuvių Bendruomenė ir ji buvo labai mandagiai priimta ir išklaudyta Sovietų Respublikos Konsulate. Joje dalyvavo savo atstovais L.B. Tarybos pirmininkas Dr. Antanas Šiaulys, Vaidybos Pirmin. Gražvydas Bačelis, B. L. Jaunimo vardu Člaričė Bacevičiūtė ir fotografas Ramutis Idika.

Kaip vėliau teko sužinoti it patikslinti laukiantiems "užkonsulato durų" SOVIETŲ KONSULAS labai apgailestavo, kad negalys kitų lauke laukiančių gatvėje priimti, dėl vietos stokos patalpose. Neabejoju, kad jam pačiam buvo labai įdomu susipažinti su visais ten už "mūrų Sienos" – "saujelė" tų lietuvių patriotų, iškėlusių prieš jų konsulatą Lietuvos trispalvę". Gaila tik, kad Viktorui Tatarūnui su poniam neužteko drąsos, išsiskirstant mus visus ten susirinkusius užtraukti tokioje šviesioje padangėje savo brangųjį LIETUVOS HIMNĄ LIETUVA TĖVYNĖ MŪSŲ. – Visa tai rodo bet kokios komunikacijos stoką bet kokuose parengimuose, kai vad. "Jaunimas" be jokio plano ką nors ruošia, o seniesiems tenka visos jų "klaidos".

• Kas bėga nuo lietuviškos spaudos, bėga nuo savo tautos

KALBĖK LIETUVIŠKAI!

CURSO LITUANO - Fone: 273-0338

MŪSŲ ŽINIOS

MŪSŲ KOLONIJOS SPAUDA

Paskutiniai įvykiai mūsų Tėvynėje jaudina visus, kurių gyslose dar tebeteška lietuviškas kraujas. Visi ieško spaudoje ir su didžiausiu smalsumu gauda kiekvieną žinutę apie Tėvynės padėtį ir bendrai apie Pabaltijo ir kitus komunistinio pavergtus kraštus. Rusijos komunistinė Imperija skyla. Pati Rusija pripažįsta, kad komunizmas po septyniastdešimt metų davė tik vergiją ir ekonominį skurdą, netik sau, bet ir visoms pavergtoms Tautoms.

Tie visi įvykiai jaudina visą pasaulį, ypač Rusijos pavergtų Tautų gyventojus, išsiblaškusius po platųjį pasaulį. Mūsų kolonija yra skaitoma didžiausia lietuvių kolonija pasaulyje. Čia mes turime įvairiausių organizacijų ir begalybę padorių lietuvių, kurie laukia tikslesnių žinių apie Tėvynę. Nusiskysti negalime, "Mūsų Lietuva" šiuo metu yra visai kolonijai tikras veidrodis, atvaizduojantis su tikslumu visus mūsų Tėvynės įvykius; ir bendrą padėtį apie kitus pavergtus kraštus.

Reikia stebėtis ir gérėtis, kad "Mūsų Lietuva" yra redaguojama dviejų gabių žurnalistų, kurie sugeba taip puikiai perduoti savo skaitytojams smulkiąsias visas žinias apie mūsų Tėvynės padėtį. Tie žurnalistai tai kun. Pr. Gavėnas ir kun. Petras Rukšys, kurie apart savo kunigiškų pareigų, aptarnaudami didelę kolonijos dalį, dar taip puikiai redaguoja "Mūsų Lietuvą".

Belieka palinkėti laikraščio Redaktoriams: išvermės, pasišventimo ir sveikatos, nes abu yra išvargę dirbdami, net naktimis, kad laikraštis išeitų numatytu laiku, kuris yra laukiamas visų, su dideliu žingeidumu.

Kapit. J. Čiuvinškas

Fotografai Ramutis Idika padarė fotografijas per 23 rugpiučio manifestaciją. Atskiras fotografijas galima pamatyti ir / ar užsakyti "Mūsų Lietuvos" redakcijoj R. Juventus, 28.

PAVASARIO PIETŪS LITUANIKOJ

Rugsėjo (setembro) 7 dieną veiks svečių namo svetainė Lituanikoj.

Norintieji ten pietauti prašomi pranešti iš anksto tel. 63-5975.

PARDUODAME
AUTOMOBILIAMS
LIPINĖLIUS
VĒLIAVĒLES
ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOJ

CHÁ da LITUANIDADE

SAJUNGA-ALLIANÇA, promove mais um evento, no dia 10 de Setembro de 1989, a partir das 15:00 às 22:00 hs, no TIENCONTRO com o Chá da Lituania, contendo: Música, Danças, Jogos, Prêmios, Aperitivos, Cervejas, Águas e o delicioso Repolho com Linguiça, etc. Na nossa sede à Rua Lituania, 67 PM

RESERVAS PELO FONE: 93-6751
Este evento será gravado em VIDEO para à Lituania livre.

NOITE LITUANA

16 de Setembro de 1989

(a partir das 20 horas)

RUA LITUÂNIA Nº 67 · MOÓCA – NA SAJUNGA

O PROGRAMA INCLUI APRESENTAÇÃO DE GRUPOS FOLCLÓRICOS E CORAL LITUANOS, BINGOS, SORTEIOS, PRÊMIOS, COMIDA TÍPICA LITUANA, KRUPNIKAS.

HOMENAGEM A DESTAQUES DA COLONIA LITUANA.

RENDA TOTAL PARA O FUNDO LITUANO-BRASILEIRO.

CONVITES: — C/MÔNICA, DANIELA · FONE: 826-9314,
BETINA FONE: 256-7867,
BALTRUKONIS FONE: 872-7648,
ADILSON FONE: 441-6790,
PARÓQUIA SÃO CASIMIRO FONE: 273-0338
SAJUNGA

DIDŽIAUSIA RELIGINIAI TAUTINĖ LIETUVIŲ ŠVENTĖ

TAUTOS ŠVENTĖ

ŠILINĖ

RUGSĖJO

10

ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOJ

16,00 valanda

TAUTOS ŠVENTĖS MINĖJIMAS, ŠILUVOS MARIJOS ATLAIDAI
IR KUN. PR. GAVĖNO SALEZIETIŠKAS JUBILIEJUS (1939/89.IX.8)

O declínio do império soviético

PC da Lituânia ameaça romper com Moscou

JOSÉ ARBEX *
Em São Paulo

O Partido Comunista da república báltica da Lituânia poderá decidir separar-se do Partido Comunista da União Soviética, numa medida sem precedentes de desafio ao poder central de Moscou. Valerijonas Baltrunas, responsável pela ideologia do PC lituano, disse que um congresso extraordinário poderá ser convocado nos próximos meses para decidir esta questão. Ontem, o "Pravda", órgão oficial do PCUS, fez uma grave advertência contra os movimentos nacionalistas, cada vez mais fortes nas repúblicas bálticas (Estônia, Letônia e Lituânia).

repúblicas que compoem a federação soviética são apenas braços do PCUS. Não têm existência própria, autônoma, e são submetidos aos desígnios dos dirigentes de Moscou. Esta é a primeira vez que um PC republicano esboça uma tentativa de independentização. Esta tentativa é um reflexo da conjuntura política geral nas repúblicas bálticas, onde a presença de Moscou é sentida com cada vez maior nervosismo pela população.

Segundo Baltrunas, a separação de Moscou seria a única chance que o partido teria de enfrentar as organizações nacionalistas da Lituânia nas próximas eleições parlamentares, na primavera. De fato, a Frente Popular da Lituânia (Sajudis),

nacionalista e independente, impôs uma grave derrota ao PC nas eleições ao Congresso dos Deputados do Povo, realizadas em março passado. O primeiro grande reflexo desta derrota, a nível partidário, foi a criação, em junho, de uma Juventude Comunista da Lituânia independente do PCUS.

A vontade cisionista da Lituânia não é um fato isolado. Reflete, ao contrário, o conjunto da situação nas repúblicas bálticas. Na Estônia, por exemplo, os sentimentos nacionalistas já provocam uma situação explosiva. Os russos que vivem na república (40%) já estão há uma semana em greve, por se sentirem discriminados pela maioria estoniana. Dizem que uma nova lei eleitoral

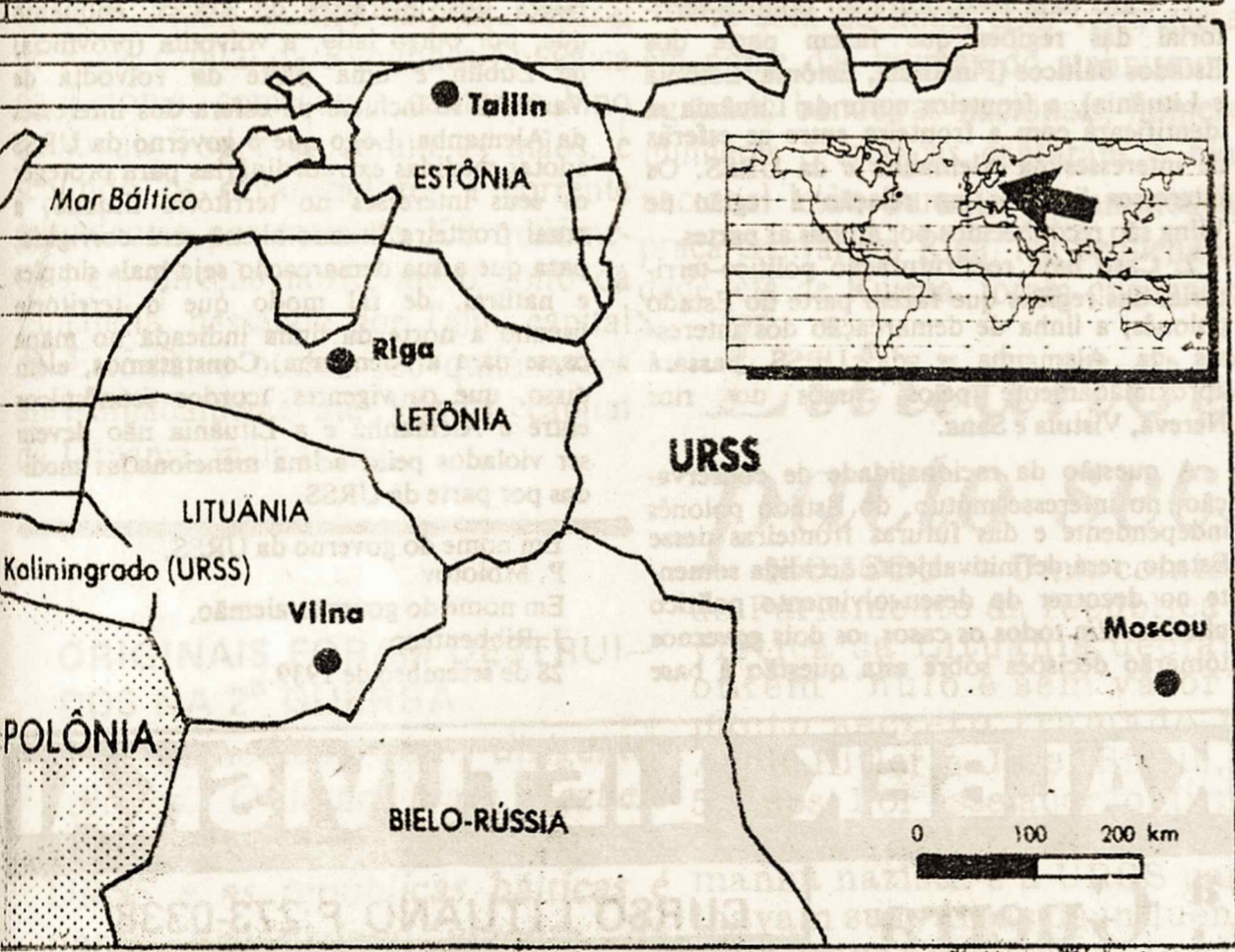
na Estônia fere seus direitos, por chegarem a impedir a participação de 100 mil russos estonianos ao parlamento local. Moscou também considera esta lei inconstitucional.

A situação nas repúblicas bálticas é extremamente complexa, resultado direto de um acordo feito há exatamente 50 anos por Josef Stalin e Adolf Hitler. Através deste acordo, Hitler "concedeu" a Stalin o direito de anexar as três repúblicas. Stalin, em troca, prometia não lutar contra Hitler. o acordo só foi rompido em junho de 1941, quando Hitler invadiu a URSS. Mas o Báltico foi russificado por Stalin, e submetido à feroz ditadura de Moscou.

* Com as Agências Internacionais

Os partidos comunistas das 15 Populares da Lituânia (Sajudis),

ONDE FICA A LITUÂNIA

nia, a Igreja lituana é vista como uma instituição de resistência à ocupação do país pela URSS sob as ordens de Stalin. Em contrapartida, o PC lituano, como o Poup, é visto como marionete nas mãos do Kremlin. A extraordinária vitória do Solidariedade contra o Poup mostrou ser possível mudar as coisas. Essa é a base psicossocial do processo em curso na Lituânia.

O grande problema para Moscou admite acordo secreto com nazistas

BONN — O diretor do departamento internacional do PC soviético, Valentin Falin, reconheceu ontem que o governo da Alemanha Ocidental possui uma cópia microfilmada do protocolo secreto entre Adolf Hitler e Josef Stalin, em agosto de 1939, pelo qual a Alemanha nazista e a URSS demarcaram

cou é que o exemplo do PC da Lituânia poderá ser seguido pelos outros PCs do Báltico, todos colocados sob o incômodo fogo de organizações nacionalistas (como o Sajudis). Este dado agrava a tensão entre Moscou e as repúblicas. É o aparelho do PCUS que começa a se desintegrar, sob o impacto das lutas nacionalistas. Isso é intolerável para Moscou.

(JA) Reuter

áreas de influência na Europa Oriental. Com base nesse protocolo, que fazia parte do acordo de não-agressão firmado pelos dois países, a URSS anexou, em 1940, as repúblicas bálticas, Estônia, Lituânia e Letônia. E também assumiu o controle do território leste da Polônia. Até agora, a URSS afirmava que as repúblicas bálticas se incorporaram voluntariamente à federação soviética.

Crise polonesa tem influência

Da Redação

Os comunistas lituanos estão assustados, por muitas e justas razões, com a crise do governo comunista da vizinha Polônia. O Poup (PC polonês), derrotado nas eleições parlamentares de junho pelo Solidariedade, já não consegue governar o país.

Na Lituânia, o temor de desgoverno acabou alimentando a vontade separatista do PC local em relação a Moscou. As sementes são muitas, e não apenas provocadas pela proximidade geográfica. A população da Lituânia, como a da Polônia, é majoritariamente católica. Como na Polô-

DICIONÁRIO PORTUGUÊS LITUANO LITUANO PORTUGUÊS

Povos bálticos querem liberdade

RIGA — Cerca de dois milhões de habitantes das repúblicas soviéticas bálticas (Estônia, Lituânia e Letônia) formaram uma gigantesca corrente humana para lembrar o pacto secreto entre a URSS e a Alemanha nazista, que ontem completou 50 anos. Por esse pacto, os dois países delimitaram suas áreas de influência e Moscou anexou as nações bálticas. Os povos das três repúblicas consideram o pacto ilegal e sem valor e por isso reivindicam sua independência política.

A corrente humana foi organizada em Riga, a capital da Letônia, e se estendeu por cerca de 600 quilômetros, entre Tallin, a capital da Estônia, às margens do golfo da Finlândia, e a fronteira da Lituânia com a Polônia, no sul. Enquanto ho-

mens, mulheres e crianças se davam as mãos unindo as três repúblicas, os sinos das igrejas repicavam e as bandeiras eram colocadas a meio-pau em sinal de luto.

Em Vilna, a capital da Lituânia, umas cinco mil pessoas se reuniram na praça da catedral, cantaram o hino nacional e acenderam velas em memória das vítimas de Stalin. Brone Zurzilate, que foi deportado por Stalin depois da anexação da Lituânia, em 1940, exibiu um cartaz com o número 1.222.660. Os ativistas lituanos sustentam que esse é o número de lituanos afetados pela repressão durante 50 anos de dominação soviética.

Um porta-voz da Frente Popular da Letônia disse que a URSS se comporta como uma

“potência colonial”. E lembrou os tempos em que as três nações bálticas eram soberanas: “Saboreamos a liberdade e isso não se pode apagar com leis e decretos”.

REPRESSÃO

Em Moscou, algumas centenas de pessoas saíram às ruas para protestar contra o pacto secreto Hitler-Stalin. Mas a polícia antimotins interveio para dissolver a passeata e 75 manifestantes foram detidos.

Em Varsóvia, o Parlamento polonês aprovou ontem, por unanimidade, uma resolução que considera uma “infâmia do ponto de vista moral” o pacto secreto que permitiu a anexação das nações bálticas e a partilha do território da própria Polônia.

CADEIA HUMANA CONTRA ANEXAÇÃO MOBILIZA 2 MILHÕES NO BALTICO

RIGA. Letônia — Mais de 2 milhões de letões, lituanos e estonianos deram-se as mãos, numa corrente humana de cerca de 600 km de extensão, para protestar no 50º aniversário do pacto secreto germano-soviético que levou à anexação de suas repúblicas pela União Soviética e demonstrar sua vontade de levar adiante a atual campanha por maior autonomia e mesmo pela independência nacional.

O dia, marcado pela mobilização em torno do protesto e por manifestações paralelas em outros países da região, culminou quando às 19h (13h em Brasília) a multidão reunida na praça central de Riga, capital da República Soviética da Letônia, começou a cantar o hino nacional. Todos se deram as mãos, e segundo os organizadores a corrente estendeu-se por mais de 300 quilômetros em direção norte, até o golfo da Finlândia, passando por Tallin, capital da Estônia; e outros 300 quilômetros aproximadamente até Vilnius, capital da Lituânia, mais ao sul.

A manifestação foi organizada pelas frentes populares fundadas para apoiar a *perestroika* soviética e forçá-la em direção a maior abertura em relação às três repúblicas do Báltico. Um porta-voz da Sajudis, a frente popular lituana, disse à Reuters que somente em sua república mais de um milhão de pessoas deram-se as mãos ou participaram de manifestações. A TV da Estônia informou que cerca de 700.000 participaram da corrente nesta república, com aproximadamente 200.000 pessoas observando. Na Letônia, porta-voz da Frente Popular Letã disse que participaram mais que os 200.000 manifestantes necessários para formar esta parte da cadeia.

Ao som de sinos, com velas acesas em nome das vítimas do stalinismo, e agitando bandeiras nacionais, homens, mulheres e crianças cantaram o hino nacional letão durante 15 minutos na praça central em Riga. Na pequena cidade letã de Ruien, foram queimados

bonecos representando os chanceleres Vyacheslav Molotov, da URSS, e Joachim von Ribbentrop, da Alemanha, que a 23 de agosto de 1939 assinaram o pacto de não-agressão com uma cláusula secreta de repartição de esferas de influência, que deu a Polônia para os alemães e as repúblicas bálticas para os soviéticos.

Só na semana passada uma comissão do Soviete Supremo reconheceu a existência das cláusulas secretas do pacto, mas a comissão sustenta que elas nada têm a ver com a *decisão* das repúblicas bálticas de se incorporarem à União Soviética.

Assim não pensam as três frentes populares, que num comunicado conjunto apelaram a todos os países europeus no sentido de declararem os acordos nulos e permitirem que as três repúblicas decidam seu destino. “Somente então a Europa se livrará das últimas colônias da era de Hitler e Stalin”, afirma o comunicado.

Lituanos dizem que pacto secreto é nulo

MOSCOU — Uma comissão não-agressão Alemanha-URSS do Parlamento da república soviética da Lituânia declarou ontem “nulo e sem valor” o pacto secreto tramado por Adolf Hitler e Josef Stalin, há 50 anos. Por esse acordo, firmado a 23 de agosto de 1939, a Alemanha nazista e a URSS partilhavam suas áreas de influência na Europa Oriental. O território da Polônia foi dividido entre os dois lados e as repúblicas bálticas (Lituânia, Estônia e Letônia) foram anexadas pela URSS em 1940, em consequência do acordo secreto. Ontem, o Politburo do PC polonês também declarou nulo o tratado. “Esse acordo violou de maneira flagrante os princípios do Direito Internacional”, diz o documento.

Ao qualificar o protocolo secreto anexo ao pacto de

Henrique L. Alves

VILNIUS DE VILČINSKAS

Decorridos 50 anos de um pacto diabólico, um grupo de lituanos e seus descendentes, marcaram presença na tarde do dia 23 de agosto em frente da sede comercial da Rússia em São Paulo. A rua Traipu foi alvo de curiosidade diante da bandeira lituana, da moça trajando roupa típica, gente que ama a Lituânia, postada em seus desejos de esperanças. Cada figurante da manifestação estava consciente de seu ato, preocupado pela história que marcou meio século de dominação.

Lá, o Sajūdis é a oposição que busca afirmação e a tentativa de uma independência para manter o poder de sua força como país pequeno. Fazem sua estratégia, politizam, reivindicam e tentam ganhar a sobrevivência dentro do quadro dominador de tantos anos. Forçam o governo a legalizar a bandeira, símbolo da identidade nacional. O antigo hino nacional a encher o peito para reverenciar o poder da pátria. Reconhecer o idioma lituano como único e oficial. Tentar libertar presos políticos e trazer a imprensa livre para o patamar de tantas realidades. Essas convicções são a tônica de quem pauta por uma Lituânia livre e soberana. Pequena em sua estrutura, com representação de 42 cadeiras no Congresso dos Deputados do Povo, onde SAJUDIS possui representação de 36 membros. Nessa pequena e heróica lituanidade vibra o poder de liberdade e esperança.

A representação dos lituanos ou seus descendentes na rua Traipu chegou a quatro dezenas, número significativo como representação. Foram fotografados e foram notados. A mídia da comunicação não compareceu, talvez por falta de maior representatividade, ou por, falta de forma ou modo de comunicação.

Devo dizer que estamos numa cidade que cabem muitas Lituânias em seu bojo. Como atingir esse universo de reivindicações e de anseios. As pautas dos jornais são extensas e bailam ao sabor de interesses do momento. Ficaram os instantes de uma querência, o de entregar documentação que deve chegar ao conhecimento do presidente Mikhail Gorbatchev.

A MELHOR MANEIRA PARA PAGAR A ASSINATURA DO JORNAL É DE ENVIAR UM CHEQUE NOMINAL EM NOME DE PE. Petras Rukšys ou Pe Francesco Gavenas.

ORIGINAIS FORAM DESTRUIDOS NA 2ª GUERRA

ções desmedidas entre dirigentes bálticos. O letão Ivars Kezbers foi direto: “O casamento entre a URSS e as repúblicas bálticas é parte da ordem vigente da Europa do pós-guerra”.

Esta falta de ilusões foi confirmada pelas declarações dadas na sexta-feira por Iakovlev, assessor de Gorbatchev. Ele disse que “não há dúvida” de que os soviéticos e os nazistas dividiram a Europa oriental, de forma secreta e ilegal, no início da 2ª Guerra. Mas Moscou tolera apenas a idéia de maior autonomia para as repúblicas bálticas. (CB)

O pacto diabólico, como é tachado em manchete de "O Estado de S. Paulo" edição de 20 de agosto, um dos maiores jornais do mundo, expressa tantos meios de difusão, atingindo jornais do mundo. Falar ou descrever o que tudo isso significa já foi matéria da ampla difusão. Atingindo o objetivo, com a presença no gabinete da representação comercial soviética de dois ilustres representantes, — dr. Antônio Šiaulys e eng. G. Bačelis, — cuja missão foi marcada e marcante pelo dia que é história. Cumpriram a missão, com a dezena, digo quatro dezenas de pessoas que representaram a Lituânia em sua potencialidade.

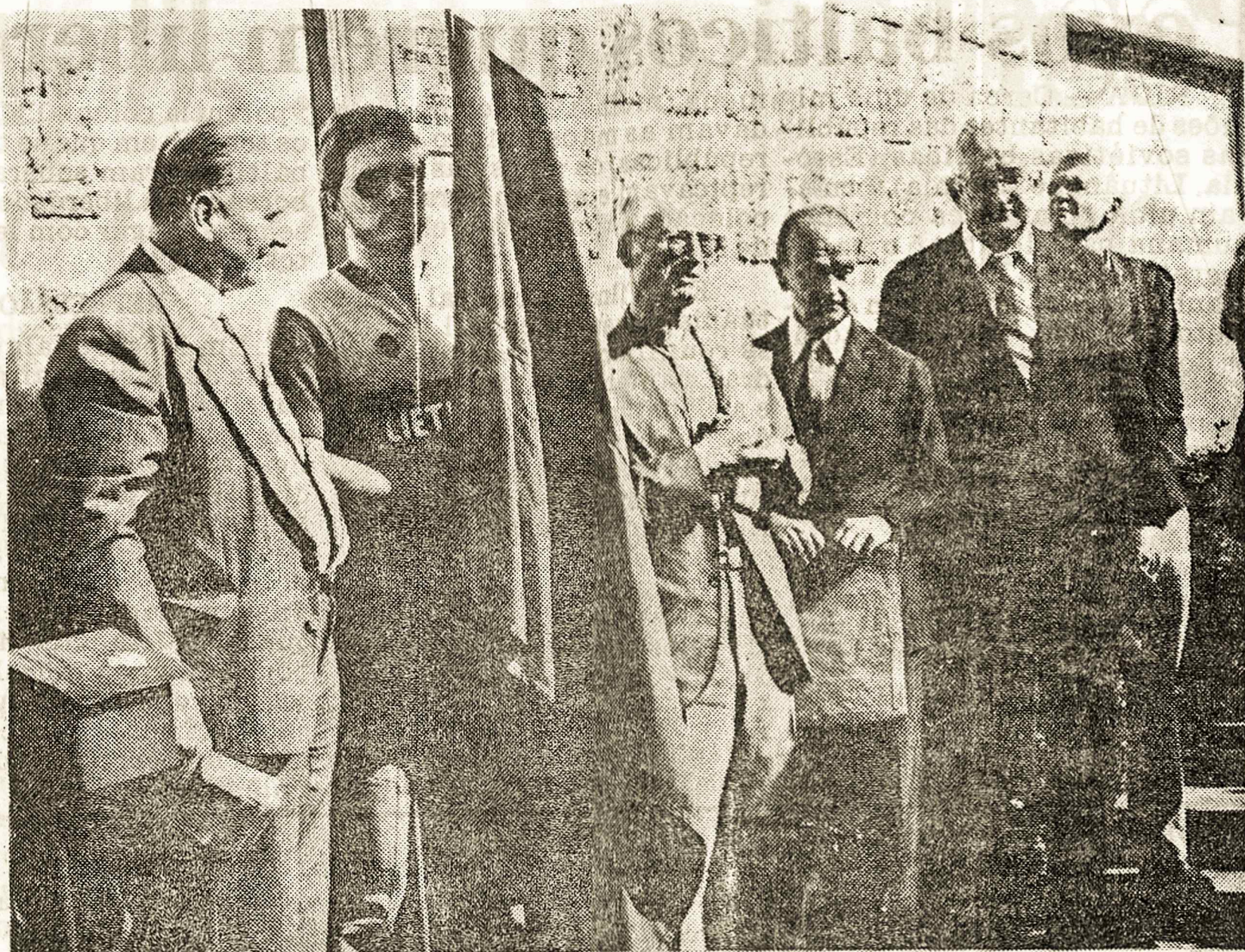
Essas considerações eram efetivamente necessárias para marcar o dia que ficou como referencial. E das tantas reivindicações, desponta o interesse pelo idioma pátrio e ela fica como apêndice em publicações que sempre chegam da Lituânia. Há o russo a predominar nas fichas catalográficas e o poder é exercido no ato cultural. Um longo caminho é percorrido nessas questões de cultura, onde o poder determina seu fator de factuosidade.

O caso mais significativo desta crônica começou a trilhar veredas distanciadas. Ao receber convite do casal Algirdas/Halina Mošinskiene, depois da reunião da Comunidade Lituano-Brasileira, para uma chavena. Não resisti. Um sábado de emoções, com a chegada da neta Livia Maria, filha de Vânia/Henrique Vitautas, formando conjunto de seis netos. Entre a reunião e uma noite de autógrafos na livraria Scottacci, andei apressado como sempre para cumprir ao gentil atendimento.

Entre o chá com rosbif, patês, queijos e quejandos, um papo antológico delineou-se no horizonte. Conversa gostosa, conversa nostálgica. Halina orgulhosa pelas gerações de mulheres inteligentes que formam a seqüência das Mošinskienes. A matriarca Halina em foto com Janina Daniute/Simone e Stefani, com filha, neta e bisneta. Um universo emotivo da família lituana em sua concepção. Papo de ternura e emoção nas evocações do ontem e do hoje.

O mestre da cordialidade e da lituanidade, Algirdas Mošinskis oferece a Vilnius eterna na beleza de gravuras de João Casimiro Vilčinskas. Um álbum editado em 1987, com texto em três idiomas: lituano, russo e inglês. Dois estudos evocam a importância do lançamento, um assinado por Algimantas Bučys e outro por Zofija Budrite.

São 24 gravuras a levar pelos recan-

O autor deste artigo Henrique L. Aives (à esquerda), Flavius Bacevičius segurando a bandeira, Pe. Pranas Gavėnas, dr. Gražvydas Bačelis, dr. Antanas Šiaulys e Jonas Silickas

Foto R. Idika

tos de Viinius, numa viagem de sonho e da nostalgia através dos séculos. Paisagens que ficam registradas na arte e no bom gosto de um artista que precisa ter sua amostragem divulgada em São Paulo. Prédios, igrejas, museus, interiores, chafarizes, ruas, gente. Fico deslumbrado pelo presente e mergulho no universo pictórico de Vilčinskas, usufruindo ou fruindo emotividades. É a Vilnius do século passado a projetar no hoje sua potencialidade.

Ao cair da tarde ou em horas noturnas, busco instantes para apreciar a cidade de Vilnius em sua majestade, percorrendo suas ruas, praças, adentrando nas igrejas ou no portal da Universidade de Vilnius. Ainda recentemente, senti o que significa cruzar o portal de uma universidade, tal como, o fiz em Coimbra, na septagenária casa de estudantes. A sala de arqueologia conserva no traço a retratar uma época. A igreja de São João, cuja fachada tem detalhes em cada traço fixado por Vilčinskas, o retrato falado do tempo. Minúcias são registradas. Elegência do desenho para atrair atenções. A catedral de Vilnius em sua imponente. A rua ou o portal de ouro que passou a se chamar M. Gorki, mostra que o tempo e o dominador desejam descaracterizar uma identidade. Isso reforça de que a cultura é imune aos gostos do dominador. Ela sobrevive às guerras e permanece intacta na mensagem como bem cultural.

João Casimiro Vilčinskas, sobreviveu ao tempo e suas litografias desafiam intempéries. Ele que nasceu em 1806

e viveu até 1885 e o seu centenário de morte ficou na importância do álbum editado com tanto carinho. "Vilniaus albumas" enriquece a minha biblioteca e ao furto horas de reflexão nas viagens para o passado, revejo em sonhos a Vilnius. Ficam palavras do dr. Algirdas Mošinskis, bailando grandezas a que não mereço. É gratificante receber esta dedicatória:

"Ao caro amigo, Henrique Lošinskas Alves, ao cronista incansável de muitos anos da "Mūsų Lietuva", eminente acadêmico crítico, autor, jornalista e patriota lituano — de admiradores dos seus esforços, sua energia e dos seus talentos — a um dos pioneiros que em S. Paulo, organizou exposições de Andreoli e Čiurionis — apreciando seus esforços em defesa das coisas lituanas, oferecem esta lembrança Algirdas e Halina Mošinskis (S. Paulo 14 de agosto de 1989)"

Guardo as gravuras para uma primeira oportunidade, promover uma exposição, todas elas de uma lituanidade latente. Merecem desdobramento numa exposição que provoca sentimento patriótico e a lembrança de uma das maiores expressões da arte do século passado. Nome evocado neste instante com nostalgia para mostrar que ele dominou a arte e foi grande no seu tempo e maior na posteridade. O mestre do traço a dar conhecimento histórico, social, arquitetônico e ecológico da Vilnius, cidade encanto.

Henrique L. Alves — diretor da União Brasileira de Escritores